

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для виконання контрольних робіт та самостійної роботи з дисципліни

«Правознавство»

(для студентів 3 курсу заочної форми навчання за напрямом підготовки
6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища
та збалансоване природокористування»)

**Харків
ХНАМГ
2011**

Методичні вказівки для виконання контрольних робіт та самостійної роботи з дисципліни «Правознавство» (для студентів 3 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад. М. В. Євтушенко. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 15 с.

Укладач: М. В. Євтушенко

Рецензент: к. ю. н. О. І. Міхно

Рекомендовано кафедрою правового забезпечення господарської діяльності, протокол № 4 від 9 грудня 2010р.

ВСТУП

Зміни, що відбуваються в соціально-економічній сфері останнім часом, безпосередньо стосуються кожного громадянина нашої країни, тому потребують підготовки висококваліфікованих фахівців.

В умовах демократизації українського суспільства особливо важливого значення набувають формування, розвиток і закріплення нового мислення, виховання загальної правової культури, високої професійності при вирішенні різноманітних завдань, вироблення почуття відповідальності, справедливості, поваги до закону. Належне засвоєння основних принципів права, правильне його тлумачення і застосування на практиці – все це становить основу майбутньої професійної діяльності.

Метою дисципліни «Правознавство» є формування цілісної системи знань і навичок з українського правознавства, що сформоване на базі сучасних досягнень юридичної науки, надання знань з питань громадянства, загальної теорії суспільства та держави, держави і права, з природної сутності держави й права, їх форм, з питань співвіднесення цивільного суспільства і держави, основних прав і свобод людей та громадян України, безпосередньої та представницької демократії, форм державного і територіального устрою України, системи органів держави, місцевого самоуправління, а також засвоєння правових основ таких галузей законодавства, як цивільне, адміністративне, кримінальне, трудове та інших галузевих юридичних наук.

Мета вивчення дисципліни «Правознавство» - забезпечити підготовку студентів до різних форм аудиторних занять і самостійної роботи з вивчення програми навчального курсу. З метою конкретизації конкретних положень передбачається вирішення практичних завдань з окремих тем на практичних заняттях для закріплення одержаних знань.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять, вирішують практичні завдання з основних понять правознавства, оцінки законодавчих альтернатив, обґрунтуванню різних стратегій підприємства. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час практичних занять.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу курсу є самостійна робота студентів зі спеціальною літературою, нормативними актами з питань законодавчого регулювання економіки.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ПРАВОЗНАВСТВО

ЗМ 1.1. *Основи Конституційного, цивільного права України*

1. Конституція України – Основний закон держави. Правовий статус і повноваження Президента України, Верховної Ради України, Кабінету міністрів України, органів виконавчої влади різних рівнів. Органи місцевого самоврядування в Україні та їх повноваження.

2. Громадяни та юридичні особи як суб'єкти цивільного права, відносини, що регулюються цивільним правом. Цивільна правоздатність та цивільна дієздатність суб'єктів. Опіка й піклування.

3. Право власності та його Конституційний захист. Форми та види власності. Набуття та здійснення прав інтелектуальної власності. міжнародні конвенції та угоди, до яких приєдналася Україна. Авторське право і суміжні права. Право промислової власності. Право на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності.

4. Поняття спадщини. Спадкування за законом і за заповітом. Перша та друга черга спадкоємців за законом.

5. Поняття шлюбу, умови та порядок його укладання. Майнові права подружжя.

ЗМ 1.2. *Основи трудового права України. Природоресурсне та природоохоронне право. Кримінальне право України*

1. Поняття, сторони та зміст трудового договору.

2. Законодавчо-нормативна база України з питань охорони праці. Відшкодування шкоди, заподіяної працівникові ушкодженням його здоров'я.

3. Природоресурсне та природоохоронне право.

4. Загальна характеристика Кримінального кодексу України. Поняття та ознаки злочину. Види кримінальних покарань. Поняття неосудності. Кримінальна відповідальність неповнолітніх.

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗГЛЯДУ І ВИВЧЕННЯ

Тема № 1. *Основи Конституційного права України*

Декларація про державний суверенітет України. Конституція України - основний закон держави. Конституційний устрій України.

Конституційна форма правління та державного устрою. Територіальний устрій України. Конституційний статус автономної республіки Крим.

Безпосередня і представницька демократія в Україні. Органи державної влади в Україні. Верховна Рада України. Правовий статус Президента України. Рада Національної Безпеки України. Правовий статус Кабінету Міністрів

України. Місцеві органи виконавчої влади в Україні. Судова влада в Україні. Конституційний принцип правосуддя. Система правоохоронних органів України. Місцеве самоврядування в Україні.

Тема № 2. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти цивільного права

Загальна характеристика цивільного права України. Цивільно-правові відносини. Учасники цивільних правовідносин. Фізичні і юридичні особи як суб'єкти цивільного права. Поняття особи. Правоздатність та дієздатність фізичних осіб: умови їх виникнення та припинення. Умови обмеження дієздатності громадян. Юридична особа як суб'єкт цивільного права. Ознаки юридичної особи. Правоздатність та дієздатність юридичних осіб.

Поняття зобов'язання. Договірні та недоговірні зобов'язання. Право власності. Конституційний захист права власності. Форми та види власності. Поняття цивільної угоди та цивільного договору. Усні, письмові та нотаріальні правочини.

Тема № 3. Поняття та зміст права власності

Право власності. Конституційний захист права власності. Форми та види власності. Поняття цивільної угоди та цивільного договору. Усні, письмові та нотаріальні правочини.

Право інтелектуальної власності. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності. Промислова, інтелектуальна власність в Україні. Законодавство України та міжнародне законодавство про інтелектуальну-промислову власність.

Тема № 4. Основи сімейного права України

Загальна характеристика сімейного права України. Сімейне право України: поняття і предмет правового регулювання. Принципи сімейного права. Сімейні правовідносини. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року. Сім'я за сімейним законодавством.

Шлюб за сімейним законодавством. Шлюбний договір. Шлюб та умови його укладання. Державна реєстрація шлюбу. Недійсність шлюбу. Особисті немайнові права і обов'язки, що виникають внаслідок укладання шлюбу. Особисті немайнові права батьків. Майнові права і обов'язки батьків та дітей. Права і обов'язки матері, батька й дитини. Позбавлення батьківських прав. Усиновлення. Опіка над дітьми.

Тема № 5. Основи трудового права України

Загальна характеристика трудового права. Поняття, сторони і зміст трудового договору. Трудові правовідносини. Колективні та індивідуальні трудові договори. Класифікація обов'язків працівника і власника. Або уповноваженого ним органу. Правове регулювання організації охорони праці на виробництві. Служба охорони праці на підприємстві, порядок її утворення, функції, права та обов'язки. Навчання, інструктаж і перевірка знань працівників з питань охорони праці її правове значення. Розслідування нещасних випадків

невиробничого характеру та його правове значення. Порядок відшкодування власником підприємства заподіяного працівникові ушкодження здоров'я, пов'язаного з виконанням ним трудових обов'язків.

Тема № 6. Основи екологічного права України

Загальна характеристика правового регулювання охорони навколишнього природного середовища. Джерела екологічного права. Відповідальність за порушення екологічного законодавства.

Тема № 7. Основи кримінального права України

Загальна характеристика кримінального права України. Кримінальний кодекс України. Поняття та ознаки злочину. Класифікація злочинів. Стадії здійснення злочину. Добровільна відмова від доведення злочину до кінця. Поняття обмеженої осудності. Співучасть у злочині. Обставини, що виключають злочинність діяння. Покарання та його види. Особливості кримінальної відповідальності і покарання неповнолітніх. Злочини проти власності. Злочини проти особистості. Злочини проти громадського порядку та моралі. Нормативні акти кримінального права.

Студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу згідно з «Методичними вказівками для самостійної роботи та виконання контрольних завдань з дисципліни «Правознавство».

На виконання та захист контрольної роботи передбачено 10 годин.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВознавство»

Мета контрольної роботи полягає в тому, щоб допомогти студентам у вивченні курсу „Правознавство”, а також перевірити засвоєння ними навчального матеріалу, вміння самостійно аналізувати конкретну ситуацію і правильно застосовувати діюче законодавство.

Контрольна робота повинна бути виконана обсягом 12-16 сторінок за одним з варіантів.

Остання цифра залікової книжки відповідає номеру варіанта, тобто:

1 – перший варіант; 2 – другий варіант; .....0 – десятий варіант.

Починаючи вирішувати завдання, треба передусім уважно вивчити відповідний матеріал в літературі, ознайомитись з нормативними актами. Перелік нормативних актів надається у методичних вказівках після кожної теми. Рішення повинно являти собою розгорнуту й обґрунтовану відповідь на поставлені запитання, а також на питання, що виникають в результаті логічного аналізу умов завдання. Відповіді повинні містити посилання на відповідні нормативні акти, їх назву, ким і коли вони прийняті.

Контрольна робота повинна містити список використаних джерел.

Варіанти контрольних робіт з дисципліни „Правознавство”

Варіант № 1

1. Види, функції і цілі юридичної відповідальності.
2. Поняття, зміст, порядок укладання цивільного договору.
3. Поняття і зміст трудового договору.

Завдання. Працівник магазину Казарінов систематично спізнювався на роботу. Один раз адміністрація підприємства зафіксувала його запізнення на роботу 6 січня і винесла догану. В інший раз адміністрація підприємства зафіксувала його запізнення на роботу 20 січня і після цього звільнила Казарінова за систематичне невиконання посадових обов'язків.

Як Ви вважаєте, чи є законними дії адміністрації ?

Рекомендовані джерела

1. Конституція України [Текст]: офіц.текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1996.-№30.- Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України [Текст]: офіц.текст: за станом на 4 листопада 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003.-№№40-44, Ст. 356.

3. Кодекс законів про працю [Текст]: офіц.текст: за станом на 3 лютого 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1971.-№ 50.- Ст. 375.

Варіант № 2

1. Джерела права, розкрийте їх значення у суспільстві.
2. Юридичні особи як суб'єкти цивільного права.
3. Поняття, ознаки і функції держави.

Завдання. Бухгалтер підприємства Каляєва була звільнена за систематичне невиконання своїх посадових обов'язків. У наказі про звільнення її з роботи відмічалось, що Каляєва виконує свою роботу з грубими помилками і ці помилки прийняли систематичний характер. Адміністрація постійно вказувала на ці помилки і попередила Каляєву, якщо вона буде у майбутньому так працювати, то її буде звільнено з роботи. Каляєва звернулася до адміністрація підприємства із проханням скасувати наказ про звільнення її з роботи, поновити її на роботі та сплатити за час вимушеного прогулу у зв'язку з тим, що за увесь час її роботи на підприємстві по відношенню до неї не виносилося ні одного дисциплінарного стягнення.

Як Ви вважаєте, чи є законними дії адміністрації? Які дії є законними: дії адміністрації чи Каляєвої ?

Рекомендовані джерела

1. Конституція України [Текст]: офіц.текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом

України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1996.-№30.- Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України [Текст]: офіц.текст: за станом на 4 листопада 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003.-№№40-44, Ст. 356.

3. Кодекс законів про працю [Текст]: офіц.текст: за станом на 3 лютого 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1971.-№ 50.- Ст. 375.

Варіант № 3

1. Загальна характеристика Конституції України і її юридичні властивості.

2. Поняття, зміст, порядок укладання договору купівлі-продажу.

3. Громадяни як суб'єкти цивільного права.

Завдання. Покупець здійснив покупку кухонних меблів. Коли вони були зібрана, з'ясувалося, що кухня має багато недоліків і покупець звернулася до магазину з вимогою про повернення грошей. Продавець кухонних меблів стверджував, що вони є дуже коштовними і якісними і якщо це не зрозуміло покупцеві, то він повинен звернутися до виробника меблів, який знаходиться в Італії.

Які порушення ви знайшли у даному завданні? Чи є дії продавця законними? До кого може звернутися покупець з вимогою про повернення коштів або усунення недоліків: до продавця, який знаходиться в Україні чи в Італії?

Рекомендовані джерела

1. Конституція України [Текст]: офіц.текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1996.-№30.- Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України [Текст]: офіц.текст: за станом на 4 листопада 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003.-№№40-44, Ст. 356.

3. Кодекс законів про працю [Текст]: офіц.текст: за станом на 3 лютого 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1971.-№ 50.- Ст. 375.

Варіант № 4

1. Функції і принципи права.

2. Поняття і зміст права власності.

3. Законодавчо-нормативна база з питань охорони праці.

Завдання. Після досягнення 17- ліття, Марія вступила в шлюб і у зв'язку із від'їздом із своєї місцевості Марія вирішила продати свою нерухомість і знайшла покупця. Однак нотаріус відмовив Марії реєструвати правочин, у зв'язку з тим, що Марія не досягла 18 - літнього віку.

Які порушення ви знайшли у даному завданні? Чи є законними дії нотаріуса? Чи є законні підстави для того, щоб відмовити Марії у реєстрації правочину?

Рекомендовані джерела

1. Конституція України [Текст]: офіц.текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1996.-№30.- Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України [Текст]: офіц.текст: за станом на 4 листопада 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003.-№№40-44, Ст. 356.

3. Кодекс законів про працю [Текст]: офіц.текст: за станом на 3 лютого 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1971.-№ 50.- Ст. 375.

Варіант № 5

1. Конституційний статус та повноваження Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади.

2. Поняття, зміст порядок укладання договору майнового найму.

3. Суб'єкти Трудового права.

Завдання. Бухгалтер підприємства Анісімова була звільнена з посади внаслідок виявленої невідповідності її займаній посаді внаслідок недостатньої кваліфікації. При розгляді цього звільнення у суді з'ясувалося, що Анісімова дійсно працювала бухгалтером, мала відповідну освіту, але в процесі своєї роботи систематично здійснювала помилки, на які звертала увагу адміністрація і виносила їй неодноразово дисциплінарні стягнення шляхом видання наказу по підприємству.

Як Ви вважаєте, чи є законними дії адміністрації ?

Рекомендовані джерела

1. Конституція України [Текст]: офіц.текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1996.-№30.- Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України [Текст]: офіц.текст: за станом на 4 листопада 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003.-№№40-44, Ст. 356.

3. Кодекс законів про працю [Текст]: офіц.текст: за станом на 3 лютого 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1971.-№ 50.- Ст. 375.

Варіант № 6

1. Основні права, свободи і обов'язків людини і громадянина, гарантії їх дотримання.

2. Правовий статус і повноваження органів місцевого самоврядування.

3. Поняття і зміст колективного договору.

Завдання. Марченко працювала старшим економістом на підприємстві. Через деякий час адміністрація підприємства заявила Марченко, що її посада скорочується у зв'язку із зменшенням обсягу роботи і виконання її обов'язків буде покладене на економіста. Марченко заперечувала проти її скорочення у

зв'язку з тим, що у штатному розкладі на наступний рік передбачається її посада, крім того, адміністрація підприємства не запропонувала їй іншу посаду.

Який порядок припинення трудового договору при скороченні штатів? Як Ви вважаєте, чи є законними дії адміністрації?

Рекомендовані джерела

1. Конституція України [Текст]: офіц. текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1996.-№30.- Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України [Текст]: офіц. текст: за станом на 4 листопада 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003.-№№40-44, Ст. 356.

3. Кодекс законів про працю [Текст]: офіц. текст: за станом на 3 лютого 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1971.-№ 50.- Ст. 375.

Варіант № 7

1. Закони, як джерела права.

2. Правовий статус і повноваження Президента України.

3. Поняття цивільних правовідносин.

Завдання. В день 17-річчя дідусь вирішив подарувати онукові музичний інструмент. Однак отримавши подарунок, онук вирішив його продати за ті самі кошти, що їх витратив на подарунок дідусь. Про ці обставини онук вирішив повідомити дідуся, який не заперечував проти продажу музичного інструменту. Після того, як батьки дізналися про продаж музичного інструменту, вони стали заперечувати проти такої угоди і стали вимагати від покупця повернення їх синові музичного інструменту.

Чиї дії з точки зору правоздатності й дієздатності фізичних осіб є законними (онука, продавця)? До кого повинен був звернутися онук, щоб отримати дозвіл на продаж музичного інструменту: до батьків чи до дідуся?

Рекомендовані джерела

1. Конституція України [Текст]: офіц. текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1996.-№30.- Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України [Текст]: офіц. текст: за станом на 4 листопада 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003.-№№40-44, Ст. 356.

3. Кодекс законів про працю [Текст]: офіц. текст: за станом на 3 лютого 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1971.-№ 50.- Ст. 375.

Варіант № 8

1. Конституційний статус Верховної Ради України.

2. Поняття юридичної особи і її ознаки.

3. Предмет і система Трудового права.

Завдання. Селінова була звільнена з роботи за скороченням штатів. Профспілковий комітет дав згоду на її звільнення. Однак Селінова заперечувала проти звільнення з роботи, бо вважала, що вона має переваги перед іншими працівниками, щоб залишитися на роботі: вона є студенткою вищого навчального закладу і має на своєму утриманні неповнолітнього брата. У процесі роботи до неї не було ніяких зауважень.

Який порядок припинення трудового договору при скороченні штатів? Як Ви вважаєте, чи є законними дії адміністрації?

Рекомендовані джерела

1. Конституція України [Текст]: офіц.текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1996.-№30.- Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України [Текст]: офіц.текст: за станом на 4 листопада 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003.-№№40-44, Ст. 356.

3. Кодекс законів про працю [Текст]: офіц.текст: за станом на 3 лютого 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1971.- № 50.- Ст. 375.

Варіант № 9

1. Поняття, ознаки і функції держави.

2. Відносини, що регулюються цивільним правом.

3. Порядок укладання трудового договору.

Завдання. Відповідно до наказу директора продавець магазину Аверенко була переміщена із цього магазину в інший магазин цього підприємства, який був розташований в іншому районі міста, у зв'язку з тим, що у цього продавця були погані відносини із іншими працівниками магазину. Однак Аверенко не погодилася з таким переміщенням і звернулася до суду із позовом про поновлення її на попередній посаді бо вважала, що має місце не переміщення, а переведення на іншу роботу у зв'язку з тим, що інша робота розташована дуже далеко від її дома, крім того магазин знаходиться у дуже непримітному місті у зв'язку з чим її заробітна платня значно зменшилася.

Як Ви вважаєте, чи є законними дії адміністрації? Що в даному випадку мало місце: переведення чи переміщення на іншу роботу?

Рекомендовані джерела

1. Конституція України [Текст]: [закон України: офіц.текст: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1996.-№30.- Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України [Текст]: [закон України: офіц.текст: за станом на 4 листопада 2010 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 2003.- №№40-44, Ст. 356.

3. Кодекс законів про працю [Текст]: [закон України: офіц.текст: за станом на 3 лютого 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1971.- № 50.- Ст. 375.

Варіант № 10

1. Система, органи і посадові особи місцевого самоврядування.
2. Форми і види власності.
3. Порядок відшкодування шкоди працівникам у разі ушкодження їхнього здоров'я.

Завдання. Бухгалтер підприємства Анісімова була звільнена з посади внаслідок недостатньої кваліфікації. При розгляді цього звільнення у суді з'ясувалося, що Анісімова дійсно працювала бухгалтером, мала відповідну освіту, але в процесі своєї роботи систематично здійснювала помилки, на які звертала увагу адміністрація і виносила їй неодноразово дисциплінарні стягнення шляхом видання наказу по підприємству. Як Ви вважаєте, чи є законними дії адміністрації?

Рекомендовані джерела

1. Конституція України [Текст]: [офіц.текст: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1996.-№30.- Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України [Текст]: [офіц.текст: за станом на 4 листопада 2010 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 2003.-№№40-44, Ст. 356.
3. Кодекс законів про працю [Текст]: [офіц.текст: за станом на 3 лютого 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1971.-№ 50.- Ст. 375.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Основні джерела

1. Рогожин Й. А. Історія держави і права України [Текст]/ Й. А. Рогожин. - Х.: Основа, 1996.
2. Копиленко О. Л. Держава і право України [Текст] / О.Л. Копиленко , М.Л. Копиленко; - К.: Либідь, 1997.
3. Кубах А. І. Конспект лекцій з дисципліни "Правознавство" [Текст] / А. І. кубах; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Х.: ХНАМГ, 2006.
4. Ківалов С. В. Основи правознавства України [Текст] / С. В. Ківалов. - Х.: Одісей, 2002.
5. Кульчицький В. С. Історія держави і права України [Текст] / В. С. Кульчицький. - Львів: Світ, 1996.
6. Лашенко Р. М. Лекції по історії українського права [Текст] / Р. М. Лашенко - К.: Україна, 1998.
7. Колодій А. М. Основи держави і права [Текст] / А. М. Колодій. - К.: Либідь, 1997.
8. Копейчиков В. В. Основи конституційного права України [Текст] / В. В. Копейчиков.- К.: Юрінком, 1997.

9. Пахомов И. Основы государства и права України [Текст] / И.Пахомов. - Х.: ООО"Одисей", 2001.
10. Поникаров В.Д. Правоведение [Текст]/ В. Д. Поникаров, И. В. Ялдин. - Х.: Издат.дом "ИНЖЕК", 2003.
11. Понікаров В. Д. Правознавство[Текст] / В. Д. Понікаров. - Х.: ВД "ИНЖЕК", 2004.
12. Копейчиков В. К. Правоведение [Текст] / В. К. Копейчиков. - Юринком Интер, 2002.
13. Копейчиков В.В. Правознавство [Текст] / В. К. Копейчиков. - К.: Юринком, 2003.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України [Текст]: офіц.текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1996.-№30.- Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України [Текст]: [офіц.текст: за станом на 4 листопада 2010 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 2003.-№№40-44, Ст. 356.
3. Господарський кодекс України [Текст]: [офіц.текст: за станом на 22 грудня 2010 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 2003.-№18, 19-20, 21-22.- С. 144.
4. Кодекс законів про працю [Текст]: [офіц.текст: за станом на 3 лютого 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1971.-№ 50.- Ст. 375.
5. Кодекс про адміністративні правопорушення [Текст]: [офіц.текст: за станом на 17 лютого 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України.- 1984.- № 51.- Ст. 1122.
6. Господарський процесуальний кодекс України [Текст]: [офіц.текст: за станом на 4 листопада 2010 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1992. №6.- Ст. 56.
7. Цивільний процесуальний кодекс України [Текст]: [офіц.текст: за станом на 17 лютого 2010 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 2002. №№40-41,42. - Ст. 492.
8. Про вибори Президента України [Текст]: [закон України: офіц.текст: за станом на 3 лютого 2010 р.] // Відомості Верховної Ради України. - 1999.- № 14.- Ст. 81.
9. Про правовий статус іноземців [Текст]: [закон України: офіц.текст: за станом на 4 листопада 2010 р.] // Відомості Верховної Ради.-1994.- № 23.- Ст.161.
10. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців [Текст]: [закон України: офіц.текст: за станом на 13 січня 2011 р.] // Відомості Верховної Ради України.-2003.- № 31-32.- Ст.263.
11. Про ліцензування певних видів господарської діяльності [Текст]: [закон України: офіц.текст: за станом на 19 жовтня 2010 р.] // Відомості Верховної Ради України.-2000.-№ 36.- Ст.299.

12. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності [Текст]: [закон України: офіц.текст: за станом на 14 квітня 2009 р.] // Відомості Верховної Ради України.-1999.-№ 45.- Ст.397.

13. Про зайнятість населення [Текст]: [закон України: офіц.текст: за станом на 17 листопада 2009 р.] //Відомості Верховної Ради України.-1991.- № 14.- Ст.170

14. Про відпустки [Текст]: [закон України: офіц.текст: за станом на 21 грудня 2010 р.] // Відомості Верховної Ради України.-1997.- № 2.- Ст. 4.

15. Про оплату праці [Текст]: [закон України: офіц.текст: за станом на 23 вересня 2009 р.] // Відомості Верховної Ради України.- 1995.- № 17.-Ст.121.

Запитання до самостійної роботи та заліку з дисципліни „Правознавство”

1. Визначити поняття державного органу та його конституційний статус.
2. Охарактеризуйте конституційний статус органів державної виконавчої влади на місцях.
3. Розкрийте та проаналізуйте функції та принципи права.
4. Визначити джерела права, розкрийте їх значення у суспільстві.
5. Розкрийте та проаналізуйте закони, як джерела права.
6. Проаналізуйте конституційні закони, як джерела права.
7. Проаналізуйте неконституційні закони, як джерела права.
8. Розкрийте та проаналізуйте підзаконні акти, як джерела права.
9. Проаналізуйте норми права, їх види та структура.
10. Розкрийте поняття, ознак права. Спільні й відмінні риси права та інших соціальних норм., які діють у суспільстві.
11. Розкрийте порядок дії нормативних документів.
12. Розкрийте порядок дії нормативних документів у просторі.
13. Розкрийте порядок дії нормативних документів у часі.
14. Розкрийте порядок дії нормативних документів по колу осіб.
15. Визначити та проаналізувати види, функції та цілі юридичної відповідальності.
16. Проаналізуйте поняття законності і умови її забезпечення.
17. Дайте загальну характеристику основних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, гарантії їх дотримання.
18. Проаналізуйте конституційний статус Верховної Ради України.
19. Визначити конституційний статус та повноваження Президента України.
20. Визначити конституційний статус та повноваження Кабінету Міністрів України.
21. Визначити конституційний статус та повноваження центральних органів виконавчої влади.
22. Визначити конституційний статус місцевих органів виконавчої влади.
23. Проаналізуйте систему, органи і посадові особи органів місцевого самоврядування.

24. Визначити відношення, що регулюються цивільним правом.
25. Проаналізуйте майнові відношення у цивільному праві.
26. Проаналізуйте особисті немайнові відношення у цивільному праві.
27. Визначити юридичну особу, як суб'єкта цивільного права.
28. Визначити фізичну особу, як суб'єкта цивільного права.
29. Проаналізуйте цивільну правоздатність фізичної особи.
30. Проаналізуйте цивільну дієздатність фізичної особи.
31. Проаналізуйте цивільну дієздатність фізичної особи та її значення при укладанні цивільної угоди, цивільного договору.
32. Розкрийте поняття цивільної угоди.
33. Проаналізуйте умови дійсності цивільної угоди.
34. Проаналізуйте умови недійсності цивільної угоди.
35. Проаналізуйте поняття та ознаки юридичної особи.
36. Визначити засоби виникнення юридичної особи.
37. Проаналізуйте цивільну правоздатність юридичної особи та її значення при укладанні цивільної угоди, цивільного договору.
38. Визначити види юридичних осіб.
39. Визначити порядок створення юридичних осіб.
40. Визначити способи ліквідації юридичних осіб.
41. Визначити поняття та зміст права власності.
42. Визначити форми та види власності в Україні.
43. Визначити порядок захисту права власності.
44. Розкрийте поняття цивільного договору.
45. Визначити суттєві умови цивільного договору.
46. Визначити додаткові умови цивільного договору.
47. Розкрийте умови укладання цивільного договору.
48. Розкрийте умови розірвання цивільного договору.
49. Розкрийте види податків.
50. Проаналізуйте нормативні документи, які регулюють трудові відносини.
51. Проаналізуйте колективний договір та порядок його укладання.
52. Розкрийте суб'єктів трудового права.
53. Проаналізуйте порядок укладання трудового договору.
54. Розкрийте сторони та зміст трудового договору.
55. Визначити суттєві умови трудового договору.
56. Визначити додаткові умови трудового договору.
57. Визначити умови та порядок припинення трудового договору з ініціативи працівника.
58. Визначити порядок припинення трудового договору з ініціативи власника.
59. Охарактеризуйте законодавчо-нормативну базу з питань охорони праці.
60. Проаналізувати порядок відшкодування шкоди, заподіяної працівникові ушкодженням його здоров'я.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
для практичних занять, виконання контрольних робіт
та самостійної роботи з дисципліни

«Правознавство»

(для студентів 3 курсу заочної форми навчання напряму підготовки
6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване
природокористування»).

Укладач **Євтушенко** Марина Вікторівна

Відповідальний за випуск *І.І. Килимник*
Редактор *З. І. Зайцева*
Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2011 поз. 375М

Підп. до друку 30 .08.2010 р.
Друк на ризографі
Зам. №

Формат 60х84 /16
Ум. друк. арк. 1,0
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12. 05. 2011 р.